

## Tette våtrom – hvem har ansvaret?

Ja, om det strides de lærde. Men egentlig er svaret like enkelt som det er komplisert. Alle involverte utøvere har et felles ansvar!

Av Ole Larmerud ole.larmerud@nrl.no

For å forklare dette, kan det være greit å ta utgangspunkt i Byggebransjens Våtromsnorm, BVN. Hovedårsaken til at BVN ble til, var nettopp å avklare ansvarsforholdet mellom de enkelte fagarbeiderne som jobber i våtrommet. Spesielt viktig var det å avklare ansvaret for tetteprosessen av våtrommet. Forholdet er så viktig at det faktisk ble tatt inn som det første bladet (20.010) under planlegging i BVN.

Siden det er så mange aktører som har ansvaret for at et våtrom skal bli tett, er det ikke mulig å sette klare skillelinjer for ansvaret mellom aktørene. Overlappingssonene er for mange. Derfor var en av anbefalingene at en hovedentreprenør eller den såkalte «våtromskoordinator» skulle stå ansvarlig for hele våtrommet og passe på at alle aktørene samarbeidet om å gjøre våtrommet tett. Et godt samarbeid mellom eksempelvis rørlegger og flislegger/membranlegger er helt nødvendig for at kvaliteten på rørgjennomføringene skal bli bra.

### Begge har ansvar

Det er altså ikke så enkelt som å hevde at for eksempel rørleggeren har ansvar for rørene og flisleggeren/membranleggeren har ansvaret for tettingen. Begge har ansvar for at våtrommet skal bli tett. Blad 20.012 i BVN sier under punkt 1: «*Alle utførende skal sørge for å inngå samarbeid med andre faggrupper for å sikre at utførelsen blir fagmessig forsvarlig.*» Under kontrollavsnittet i BVN, blad 62.450, ligger kontrollansvaret for gjennomføringer av rør og armaturer på rørleggeren.

Rørleggeren har også et informasjonsansvar for tetteprodukter som leveres av ham. Dette kan være mansjetter rundt rør-i-rør-systemer og spesielle tetteordninger som følger med blandebatteriene. Leveran-

## Må rive 226 bad

Alle baderommene på Grønerløkka studenthus må bygges om. Pris-lappen blir trolig på over 30 mill. kr.

– Det ser ut til at vi må inn og renovere alle bad, sier direktør i Studentboligene, Tom Olstad, til studentavisen Universitets. Som følge av konstruksjonsfeil på toalettstøtterne, kunne avisen i for avdekke store fuktskader. Alle badene i hybelhuset, også kjent som siloen, er bygget på samme måte, og har derfor samme konstruksjonsfeil. Membranen på badene er for tynn, og trolig må alle badene byttes. – Vi har vurdert det til at renoveringsarbeidet totalt vil koste mellom 20 og 30 millioner kroner, forklarer Olstad. For tiden står 60 av boligene tomme. Konsulentfirmaet Mvoteam anbefaler å stenge 20 av



▲ Faksimile fra Aftenposten.

døren av produktet plikter å levere med en tydelig monteringsanvisning, som rørleggeren videreformidler til den som skal utføre tettingen. Dersom det skulle vise seg at rørleggeren ikke har gitt tilstrekkelig informasjon og mansjetten blir montert feil, vil dette kunne falle tilbake på rørleggeren. Man må altså skille mellom produkter som følger et system eller et armatur og generelle tette detaljer som membranleggeren leverer og utfører. Rørleggeren har kontrollansvaret for riktig tetting rundt hans installasjoner, jf. BVN 62.450.

NRLs anbefaling blir å studere BVN nøye på dette punktet. Selv om BVN ikke er en lov, er det den beste veiledningen vi har, og den vil bli lagt til grunn dersom en sak skulle havne i rettsapparatet.

▼ Eksempler på uheldige installasjoner.



## Praktikerforum på Fornebu 7. april:

# Vannskadeprosjektet «Vann på avveier»

Av Oddgeir Tobiassen oddgeir@nrl.no

I samarbeid med NRL-avdelingene Oslo og omegn, Buskerud, Vestfold og Telemark ble praktikerforum avholdt på Radisson SAS Park Hotel Fornebu 7. april. Det var 33 deltakere på seminaret – i hovedsak fra NRLs medlemsbedrifter, men også fra NRL-S og de respektive avdelingskontorer. Fra medlemmene deltok både daglige ledere, prosjektledere og baser.

### Økt bevisstgjøring

Med hovedtemaet «Vannskadesikkerhet og stadig mer robuste løsninger» åpnet prosjektleder Evy Aker seminaret og ønsket velkommen. Hun ga deretter en orientering om status for prosjektet, som så langt har gitt positiv effekt med blant annet større fokus på robuste løsninger på materialsiden. Prosjektet har også bidratt til økt bevisstgjøring blant rørleggerne og til utvikling av nye KS-sjekkliste – bl.a. for håndholdte PDA-er. Avslutningsvis orienterte hun også om planlagte, fremtidige aktiviteter for prosjektet. Et tilsvarende seminar ble avholdt i Sandnes i slutten av februar.

Rørlegger og takstmann Ståle Samuelsen fra Detektor VVS innledet deretter en diskusjon om «vannskader og lite robuste løsninger». Han viste bl.a. bilder av skadde rørkomponenter som hadde medført vannskader. Årsakene var flere, bl.a. utmattelsesbrudd, korrosjon, blanding av deler fra ulike systemer og feilmontering.

### Interessant diskusjon

Det ble en interessant diskusjon, hvor oppsummeringen kunne tyde på at det er rørleggeren som i stor grad blir «syndebukk» for vannskader som andre indirekte har skylden for. Dette kan være lite robuste produkter, dårlig merking av rør/deler, manglende og uforståelige monteringsanvisninger, dårlig vedlikehold m.m. Etter Ståle Samuelsen's innlegg fikk deltakerne gruppeoppgaver med følgende temaer:

- ▶ Hvilke monteringsfeil fører til vannskader, og hvilke av disse er de vanligste?
- ▶ Hvordan kan rørleggerbedriften forebygge monteringsfeil?
- ▶ Kjenner dere til produktfeil som fører til vannskader? Er det noen gjengangere i denne sammenheng?
- ▶ Hvordan kan rørleggerbedriften sikre seg mot disse feilene?
- ▶ Hvilke erfaringer har dere med produsentenes monteringsanvisninger?
- ▶ Hvilke erfaringer har gruppen med ulike skjøtemetoder?
- ▶ Har dere erfaringer med at rørlegger/rørleggerfirma har fått skylden for vannskader som andre har forårsaket?

Gruppeoppgavene ble deretter gjennomgått og diskutert. Svarene blir nå samlet i en «bank» for videre bruk i prosjektarbeidet. Alt i alt et nyttig seminar med gode tilbakemeldinger fra engasjerte deltakere.



▲▲ Her løses oppgaver.

## Monteringsanvisning

I forbindelse med Vannskadeprosjektet har NRL blant annet engasjert seg i tiltak som skal redusere monteringsfeil som forårsaker lekkasjeskader i norske bygninger.

Av Tor Backe tor.backe@nrl.no

En av de vanligste syndene som begås er at monteringsanvisning fra produsent ikke blir lest. Dette skyldes feil holdninger i rørleggerbedriftene og blant rørleggerne.

Prosjektets fokus på å redusere vannskader har ført til at rørleggere har begynt å etterspørre *bedre* monteringsanvisninger til

VVS-produkter. «Bedre» betyr først og fremst at monteringsanvisningene er skrevet på *norsk*, eller i det minste på svensk eller dansk. Dessuten at de er tilpasset målgruppen som skal montere produktene, dvs. rørleggere. Og forespurte rørleggere angir at de ønsker monteringsanvisninger som i størst mulig grad er basert på tegninger.

### Prinsipiell henvendelse

NRL er sikker på at en rekke produsenter allerede har gode og egnede monteringsanvisninger til sine produkter, men har uansett rettet en prinsipiell henvendelse til alle produsenter av VVS-produkter og utstyr

beregnet til bruk i det norske markedet for å fange deres oppmerksomhet rundt problematikken. NRL har dessuten overfor NRF uttrykt ønske om at grossistene kvalitetssikrer at egnede monteringsanvisninger foreligger til samtlige produkter som selges via deres lagre. Monteringsanvisningene bør foreligge både elektronisk og i papirversjon.

Dersom det skulle være behov for å teste ut monteringsanvisningens anvendbarhet i forhold til bruker/rørlegger, har prosjektet for øvrig tilbudt seg å bistå leverandørene med et slikt testpanel.



▲ ▼ Deltakere på praktikerforum.



## Kjøleskapsrot på NRK

Årlig selges tusenvis av kjøleskap med vanddispenser og/eller isbitmaskin. Urovekkende mange av dem lekker. Det gir både søl og forvirring.

Av Tirill Ilebekk Hansen [tirill.i.hansen@nrl.no](mailto:tirill.i.hansen@nrl.no)  
(Teksten er et utdrag fra artikkel på [www.rorfag.no](http://www.rorfag.no))

26. mars tok Forbrukerinspektørene på NRK opp problemet med de såkalte side-by-side-skapene. Takstmann og rørlegger advarer i innslaget mot at slanger og tilkoblinger er for dårlige og sprekker når de står under trykk over tid. Jurist Hans Marius Grosvold i Forbrukerrådet ber forbrukerne selv henge ansvaret på forhandleren som selger kjøleskapet. De bør spørre sin forhandler om det er nødvendig å montere ekstra sikkerhetsutstyr, som vannstoppeventil. – Hvis forhandleren sier at det ikke er nødvendig, har han satt seg i en posisjon der han må ta ansvaret ved en eventuell lekkasje, sier Grosvold.

### Vi trekker fram minst tre råd til rørleggere:

- ▶ Krev å få montere automatisk vannstoppeventil hos kunder som vil at du skal montere slikt utstyr. Det begrenser skader av lekkasjer.

- ▶ Oppfordre gjerne kunden til å spørre forhandleren om vannstoppeventil er nødvendig. Et nei derfra er en klar forankring av ansvaret ved lekkasjer.
- ▶ Skriv ansvarsfraskrivelseserklæring (NRL har dokumentet) for å frita deg for erstatningsansvar ved lekkasjer som følge av svakt utstyr.

Forbrukerrådet har i ettertid gått ut og advart forbrukere mot å installere slike typer kjøleskap i hjemmene sine på grunn av den store vannskadefaren. FBI har lagt ut hele innslaget på sine nettsider. Rorfag har også skrevet om saken i nr. 12/2007.



Foto: [www.Rorfag.no](http://www.Rorfag.no)

## Rørleggerens vanskelige hverdag

Rørleggeren har aldri hatt så mange produkter å forholde seg til som nå. I tillegg til å holde styr på gamle systemer, dukker det opp nye kopplings-typer og fittings hvert eneste år.

Av Ole Larmerud [ole.larmerud@nrl.no](mailto:ole.larmerud@nrl.no)

Mulighetene for å forveksle ulike koplinger blir større og større. Et typisk eksempel er en flora av ulike klemrings- og kompresjonskoplinger. Hver enkelt rørprodusent tester koplinger for eget system og garanterer ikke for bruk av andre, selv om de er produsert etter samme standard. Problemet ble tatt opp på et nordisk seminar, der NRL hevdet at rør og koplinger som produseres etter felles standarder må kunne benyttes om hverandre, uten at rørløperandøren har gått god for produktet. Ofte kommer rørleggeren i en situasjon der han, bevisst eller ubevisst, bruker en

kopling som ikke rørløperandøren har anbefalt, men som i de aller fleste tilfeller fungerer som en «godkjent» kopling. Det er svært betenkelig at det produseres deler med så mange muligheter for forveksling når det ikke er mulig for rørleggeren å se forskjell på dem.

### Rørleggeren blir kasteball

Med den flora av klemringskoplinger som er på markedet, er det så store sjanser for ombytting at rørleggeren føler seg maktesløs og blir en kasteball mellom ulike produsenter i en reklamasjonssak. Etter NRLs mening er det feil å legge eneansvaret på rørleggeren når det eneste som skiller to ulike produkter er for eksempel konusens fasevinkel. Dette blir for spesielt og fører til at rørleggeren i mange tilfeller også kommer i et håpløst dilemma mellom å bruke den konusen han har for hånden, og som etter hans vurdering passer perfekt, eller å bruke store ressurser på å

skaffe til veie en konus fra samme produsent. Dette gjelder spesielt ved rehabiliteringsarbeid og serviceoppdrag.

### Test på vegne av bransjen

NRL informerer jevnlig om at kopplingsdeler fra ulike fabrikater ikke skal benyttes om hverandre. Dette er hovedregelen for å unngå lekkasjer og vannskader. Samtidig ønsker NRL en test for å bringe klarhet i om det virkelig er slik at deler fra ulike produsenter ikke kan benyttes sammen. Sintef Byggforsk er kontaktet og vil utføre testen på vegne av bransjen.

Ofte får rørleggeren også skylden for å ha trukket til koplingen for hardt eller løst. I mange monteringsanvisninger mangler dette viktige punktet. Spesielt i forbindelse med klemrings- og kompresjonsfittings vil NRL anbefale produsentene å angi tiltrekningskraften i sine monteringsanvisninger.

# Det store DDV-året!

14.–16. april ble det arrangert avdelingslederkonferanse på Kiel-fergen, Color Magic. 21 deltakere var samlet for å diskutere felles NRL-aktiviteter, samt bli informert om hovedkontorets viktigste oppgaver den siste tiden. Det var også tid til god mat, hyggelig samvær og noen solfylte timer i havnebyen Kiel.

Av Tirill Ilebekk Hansen tirill.i.hansen@nrl.no

På programmet sto blant annet innlegg om den nye Web-løsningen «NRL Complete», NRLs nye hjemmesider, KS, DDV, markedsføring og Kunnskapsløftet. Tom Grøndahl fra Jobman var invitert med for å vise avdelingslederne forslag til en NRL-kolleksjon for arbeidstøy. Formann Per Enersen benyttet anledningen til å informere om styrets forventninger til avdelingen.

Etter ønske fra formannen ble det besluttet at 2008 skal bli det store DDV-året. DDV er forkortelse for Dokumentasjon, Drift og Vedlikehold. Avdelingene må ta ansvar for å lære seg rutinene og mulighetene som ligger i DDV-programmet, for å kunne viderebringe kunnskapen til sine medlemsbedrifter. Målet er at alle NRL-medlemmer uoppfordret skal levere fra seg en DDV-instruks til sine kunder ved avsluttet oppdrag.



▲ Ole Larmerud går gjennom forslaget til utvidet utdanningsløp for rørleggerlæringer.

▶ Ole Larmerud, Elin Moer Brænne og Rune Bjerkely tar forslaget til NRL-kolleksjon i nærmere øyesyn.

▼ Fem konsentrerte tilhørere.



▲ Arne Mæhle går gjennom rutinene for bruk av DDV-instruks.



## DDV – Dokumentasjon, Drift og Vedlikehold

NRLs dataprogram – DDV-instruks – er en del av NRLs synliggjøringsprosjekt og er en gratis medlemsfordel.

Av Arne Mæhle arne.maehle@nrl.no

DDV-instruks er beregnet på mindre VVS-anlegg, men inneholder også elektro-, ventilasjons- og bygningsmessige arbeider. Andre fag er tatt med av hensyn til medlemsforetak som ønsker å tilby en komplett DDV-instruks ved blant annet våtromsarbeider. DDV-instruks er lett å bruke med

ferdig utarbeidede forslag til standardtekster og maler. Utarbeidede og tilpassede instruks kan gjenbrukes på andre anlegg.

### DDV-instruks inneholder:

- ▶ Brukerveiledning – tips og råd
- ▶ Generell orientering – kort beskrivelse
- ▶ Adresseliste

- ▶ Oversikt over levert utstyr og materiell
- ▶ Drift og vedlikehold
- ▶ Ferdigstillelse – sluttdokumentasjon
- ▶ Service- og vedlikeholdsavtale
- ▶ Vedlikeholdsdokumentasjon
- ▶ Tegninger og situasjonskart – som bygd
- ▶ Teknisk brosjyremateriell

# Læreplanen for Vg 3

Av Ole Larmerud [ole.larmerud@nrl.no](mailto:ole.larmerud@nrl.no)

Læreplanen for Vg 3 (bedriftsdelen) er nå godkjent og klar til bruk, riktignok bare på nynorsk, men NRL vil oversette den til et språk som flere er vant til. Foruten de grunnleggende ferdighetene i å kunne lese, skrive, regne og bruke PC, har planen fem hovedområder: Sanitæranlegg, vannbårne energianlegg, sprinkleranlegg, energigassanlegg og bransjelære. Alle skal fortsatt opp til svenneprøven etter samme regler som i dag.

Det som nå mangler i utdanningen er en test av elevens/lærlingens teoretiske kunnskaper. Sammen med BNLS kompetansegruppe har NRL gått inn for at alle skal ha en teoretisk eksamen før svenneprøven. Foreløpig er det lagt opp til at eleven/lærlingen går gjennom hele fagutdanningen uten en eneste teorieksamen. For et teoritungt fag som rørleggerfaget kan dette ikke anses som en kvalitetsheving.

## NRL e-læring – et populært verktøy

Av Arne Mæhle [arne.maehle@nrl.no](mailto:arne.maehle@nrl.no)

NRL e-læring ser ut til å bli et svært så populært verktøy. Lærlinglisensene blir godt mottatt hos lærlingene som et alternativ til vanlig tavleundervisning.

Skoleversjonen er også populær, men det er et stort potensial for å øke antall lisenser. Vi vil derfor i innværende år øke markedsføringen overfor skolene.

Bedriftslisensen er det dessverre ikke så stor interesse for foreløpig – merkelig nok – for den er et ypperlig verktøy for ajourføring

og etterutdanning. *Vi oppfordrer dere derfor til å ta kontakt med lokalavdelingen for nærmere informasjon om programmet!*

Gasslisensen – «Innføring i gassteknikk» – ble ferdigstilt i 2007 etter et samarbeid mellom Norsk Gassenter og NRL. Dette er et flott kurs med stor faglig tyngde, oversiktlig presentert teori og spennende animasjoner.

Nedenfor følger statistikk fra årsskiftet for de forskjellige lisensene.

Område	Lærlinglisenser	Skolelisenser	Bedriftslisenser	Gasslisenser
Aust- og Vest-Agder	30	22	0	
Akershus	27	1	1	
Buskerud	65	49	5	
Hedmark/Oppland	11	0	0	
Hordaland, Sogn og Fjordane	183	33	0	
Møre og Romsdal	24	12	2	
Nordland, Troms og Finnmark	67	34	22	
Oslo	171	2	17	
Rogaland	143	130	26	
Telemark	35	1	2	
Trøndelag	203	72	22	
Vestfold	8	0	0	
Østfold	0	0	0	

### Brukerkategori

NRL-medlem				13
Ikke-medlem NRL				27
Fagskolen				12
Administratorer				9
Sum	967	356	97	61

## Styret går inn for ny klagenemnd

I styremøte 1. april fikk NRLs Styre seg forelagt et utkast til avtale om en klagenemnd for byggebransjen i samarbeid mellom BNL/NELFO og Forbrukerrådet.

Av Tor Backe [tor.backe@nrl.no](mailto:tor.backe@nrl.no)

Etter en bred drøfting fant Styret å kunne gå for forslaget, som skal opp til endelig avklaring med øvrige (8) byggfag og Forbrukerrådet før sommeren. Kort fortalt går forslaget ut på:

- ▶ Nemndas virkeområde er ROT-markedet – ikke nyoppføring av bolig.
- ▶ Kun klager på NRL-bedrifter skal behandles.
- ▶ NRL opprettholder sin lokale klagebehandling som førsteinstansbehandling.
- ▶ Nemnda består av 1 lagdommer, 2 fra FR og 2 fra de respektive foreninger.
- ▶ Det opprettes et sekretariat for nemnda som forbereder sakene.
- ▶ Forbruker må først ha reklamert og fremmet skriftlig klage til håndverker før saken kan bringes inn for klagenemnda – eget klageskjema.
- ▶ Ved innbringelse av klage til nemnda avbrytes lovens foreldelsesfrist.
- ▶ Nemndas vedtak er rådgivende – men bransjeforening kan bestemme at den er bindende med eksklusjonsrett dersom vedtak ikke aksepteres.
- ▶ Klage til nemnda er gratis for forbruker.
- ▶ Nemndas leder kan avvise klager som er utenfor virkeområde, åpenbart grunnløse eller ikke egnet til behandling i nemnda.
- ▶ Nemndas vedtak offentliggjøres i anonymisert form.
- ▶ Drift av klagenemnda dekkes av bransjeforeningene – ikke FR.
- ▶ Klagenemnda bedrer utvilsomt bransjens omdømme – man får sortert ut hvem det klages på (organiserte/uorganiserte), hva det klages på og hvor ofte det klages.
- ▶ Gjennom å beholde sin lokale klagenemnd vil NRL kunne sile ut mange småsaker og således bedre fagets klagestatistikk i den sentrale klagenemnda.



# Strategikonferanse i Oslo

Den 13. mars 2008 ble det avholdt en strategikonferanse i Oslo, som samlet en rekke bedrifter i østlandsområdet – og helt fra Telemark.

Av Tor Backe tor.backe@nrl.no



Temaet var som vanlig en innføring i strategisk tenkning basert på NRLs bransjeanalyse, som ble presentert for medlemmene i 2007. Foredragsholder var May Helen Myhre fra Gustav Käser Training International. NRLs formann Per Enersen var for øvrig til stede og redegjorde for de positive erfaringer han hadde hatt med strategiarbeid i egen bedrift basert på samtaler, innspill og oppfølging fra vedkommende konsulent-selskap.

Som tidligere nevnt er disse konferansene ment å være en invitasjon til videre deltakelse i strategigrupper eller for å knytte til seg personlig konsulentbistand for å videreutvikle bedriften i riktig strategisk retning basert på bedriftens kompetanse, markedsinnretning og kundemasse. Det vil bli avholdt flere slike konferanser utover året i samarbeid med NRLs avdelinger – og vi håper på fortsatt god oppslutning rundt arrangementet.

◀ Fra strategikonferansen i Oslo

## Møte med BE workshop

Sammen med andre bransjeforeninger blir NRL tatt med på råd når forskriftene til plan- og bygningsloven skal revideres. BE hadde sammenkalt til et stormøte 9. april, der NRL la frem sine forslag til revideringer.

Av Ole Larmerud ole.larmerud@nrl.no

I Saksforskriften peker NRL på at rollefordelingen mellom aktørene må være klar, og at ansvar for feil som er gjort av eksempelvis ansvarlig søker ikke skal kunne overføres til ansvarlig utførende. Dessuten ønsker NRL større krav til sluttkontroll og dokumentasjon, og at sprinkleranlegg kan plasseres i andre tiltaksklasser enn 3 – etter vanskelighetsgrad.

### Forslag om ny tiltakstype

NRL foreslår at det i Godkjenningsforskriften innføres en ny tiltakstype, «Tekniske installasjoner i bygg», fordi det bør være et tydelig skille mellom fagområdene. Det er høyst ulike kompetansekrav som stilles til byggkonstruksjoner og tekniske installasjoner. Dessuten ønsker NRL at rørleggerfaget ikke omfattes av tiltaksklasse 1, men at min-

stekravet er tiltaksklasse 2 for utførelse. Dette i samsvar med tidligere praksis om at rørleggerarbeid krever mesterutdannelse eller teknisk fagskole. Dette vil kunne heve nivået på kvaliteten og bidra til en reduksjon av vannskader. Søknad om godkjenning bør bevitnes og ikke være basert på en egen-erklæring. NRL peker også på det faktum at GOF er blitt en registreringsordning, mer enn en kvalitetssikring av foretak.

### Forhold må harmoniseres

I Teknisk forskrift mener NRL det er behov for presisering av krav til produkter. NRL stiller også et spørsmålsteget ved lovpåbud om sluk i bad og vaskerom. Det presiseres også her at alle bygg og store endingsarbeider skal ha en DDV (Dokumentasjon, Drifts- og Vedlikeholdsinstruks). Det gjentas også at



▲ Noe av forsamlingen.

▶ Underdirektør Gustav Püllgram Larsen.

punktet om vannskadesikker installasjon § 9-5 flyttes til § 9-51, som kun omhandler vannforsyning. Forholdet mellom TEK og Normalreglementet må harmoniseres.

BE jobber med stramme tidsfrister, slik at NRL setter pris på tilbakespill fra alle medlemsforetak om eventuelle endringer.



▲ Rollespill – Einar Grønstad fra E.G. Rør AS, meldte seg frivillig!



▲ May Helen Myhre i aksjon.



## Noen kjedekollisjoner

Det har gjennom lengre tid vært et siktemål fra NRLs side å få en tettere dialog med kjedene og etablere samarbeid på områder som ligger til rette for det.

Av Tor Backe tor.backe@nrl.no

Dessverre har det dukket opp noen uheldige episoder, hvor bl.a. Comfort har benyttet NRLs logo til å markedsføre trygghet gjennom NRLs klageordning, og Bademiljø har benyttet hodet til NRLs rørlegger (Opera- og AHUS-annonsene) i sin LystBad-brosjyre.

Det viser seg i ettertid at dette nok har berodd på noen misforståelser hos partene og glipp hos et reklamebyrå – og de på-

pekte forhold vil opphøre umiddelbart. I siste møte 1. april 2008 hadde NRLs Styre uansett en prinsipiell drøftelse rundt samarbeidsproblematikken, og for NRLs Styre er det viktig å understreke at NRLs logo og NRLs bedriftsverktøy (KS, FDV og DDV) skal være forbeholdt NRLs medlemmer – og ingen andre. Dette betyr imidlertid ikke at man skal unnlate å søke samarbeid på de områder hvor slikt samarbeid er naturlig med kjedene – bl.a. på rekruttering, kursing, vannskadeproblematikk og statistikk – områder hvor bransjens aktører bør stå sammen til fagets beste.



◀ Finn likheten på gutta!



## Felles markedsføringskampanje

I samarbeid med NRF og VVP har NRL tatt initiativ til en felles markedsføringskampanje.

Av Tirill Ilebekk Hansen tirill.i.hansen@nrl.no

Kampanjen har som formål å påvirke og opplyse sluttbruker om konsekvensene ved å ikke velge kvalitetsprodukter installert av fagmann. Følgelig vil den også informere om bransjens faglige bredde og samfunnsnyttige betydning. Kampanjen ventes å få en positiv intern effekt, og bør også kunne forbedre bransjens og rørleggerens generelle omdømme hos forbruker. Prosjektet vil ta utgangspunkt i elektrikerens profileringskampanje (www.lokalelektriker.no), men i et noe mindre omfang.

Foreløpig jobbes det ut fra en forventet budsjetttramme på ca. 3 mill. kroner per år i tre år. NRL vil stå som hovedavsender for kampanjen. Det er nedsatt en styringsgruppe, som har utarbeidet en prosjektbeskrivelse, og det er besluttet at reklamebyrået Bates får oppdraget.

### På lufta til høsten

Det skal lages flere internettfilmer, en kampanjeside på web og en annonsepakke. Disse vil i hovedsak være knyttet til godt besøkte nettsted, www.nrl.no og ulike interiørblader. Det åpnes også for muligheten til å kjøre filmer og annonser i lokalpresse rundt om i landet. Per april 2008 er arbeidet godt i gang, og vi regner med å være på lufta til høsten.

## NRL-reklame i Vi i villa

Av Tor Backe tor.backe@nrl.no

NRL – og byggmestrene, elektro og malerne – solgte nylig sine aksjer i internettportalen [www.viivilla.no](http://www.viivilla.no) til Bonnier Responsmedier AS. I forlengelse av dette salget er det inngått en samarbeidsavtale med Vi i villa, hvoretter NRL skal skrive fagartikler i bladet, mens bladet og internettportalen på sin side skal profilere NRLs, NELFOs og MLFs medlemsbedrifter.

### Fin reklame for NRLs medlemsbedrifter

Dette er fin reklame for medlemsbedriftene, ettersom bladet og internettportalen når ut til 1,5 mill. lesere og følgelig profilerer de organiserte bedriftene på en positiv måte i forbrukermarkedet. Nedenstående annonse rykkes inn i førstkomende nummer av Vi i villa, som kommer i postkassene i uke 22.



## Yrkes-NM 2008

Av Ole Larmerud ole.larmerud@nrl.no

Årets Yrkes-NM holdes i Stavanger 13.-16. oktober. Rørleggerfaget skal ha med fem deltakere, og alle oppfordres til å komme med innspill til aktuelle kandidater. Sannsynligvis vil det også i år bli lagt inn svenneprøve i forbindelse med NM. Derfor er det aktuelt med kandidater som er klare for svenneprøven, men vi tar også imot forslag på andre, gode lærlinger.

## Grossistsalg til ansatte

Av Tor Backe tor.backe@nrl.no

På seneste styremøte NRL/RS hadde man til behandling ansattes kjøp av VVS-artikler hos en lokal grossist. Ansatte hos et av NRLs medlemsforetak fikk nemlig kjøpe direkte fra grossist – noe NRLs lokale avdeling mente var uakseptabelt og kun «fyrte opp under» svartarbeidsproblemet. Styrene NRL/RS sluttet seg til lokalavdelingens syn om at dette var en helt uakseptabel ordning. Mange hadde selv hatt problemet i egen bedrift, og løsningen hos alle var at slike kjøp måtte registreres og foretas gjennom rørleggerbedriften for å hindre oppblomstring av svartarbeid. Det ble følgelig stilt et spørsmålstegn ved personalpolitikken i rørleggerbedriften som tillot en slik handlemulighet. Før denne saken kom opp til formell behandling i NRLs Styre, hadde ledelsen i grossistselskapet gitt beskjed om umiddelbart stopp av ordningen – og Styret tok dette til etterretning.

## AVI Driftsforum

Av Ole Larmerud ole.larmerud@nrl.no

Denne gangen slår AVI og Driftsforum seg sammen for å lage en skikkelig varme-happening på Color Fantasy til Kiel. Til sammen forventes over 200 deltakere, som vil bli presentert for aktuelle foredrag og drøfte siste nytt innen varmesektoren med aktuelle leverandører. AVI og Driftsforum er begge oppgående nettverk. En samling som dette vil styrke begge nettverkene og bidra til å knytte bånd mellom installatørene og drifterne. NRL kommer tilbake med flere detaljer.



▲ Dette arrangementet bør du ikke gå glipp av, så husk å sette av 23.-25. oktober for høstens store AVI-samling!

## Generalforsamlinger NRL/RS

Av Anne Lise Vingeng anne.lise@nrl.no

**Vi minner om at Generalforsamlingene NRL/RS blir avholdt 27. mai på Scandic KNA i Oslo.** Innkalling gikk ut i uke 17. Det blir de lovfestede programmene og i tillegg to seminarer:



▲ *BNLs omdømmeprojekt.*  
Ved adm. direktør Jon Sandnes, EBA.



▲ *Ny TEK – utfordringer og muligheter for rørleggerbransjen.*  
Ved generalsekretær Leif Amdahl, Norsk VVS Energi- og Miljøteknisk Forening.

**Vi håper å treffe riktig mange av dere – påmeldingsfristen er satt til 7. mai.**

Husk å følge med på [www.nrl.no](http://www.nrl.no) for ukentlige nyhetsoppdateringer og oversikt over dine medlemsfordeler!